

cionaris, *AlcM*, etc.); mot que es repeteix, ben viu i també accentuat a la *i*, com a nom d'una vall de l'alta Ribagorçana (Aneto, oït *bozia* 1957, etc.) i ja accentuat així (*Bosegia*) en docs. des del S. IX.

BOSSA, 'saquet que es té a mà', del ll. BŪRSA, i aquest, del gr. βύρσα 'cuiro, pell adobada', 'bot, odre'. □ 1.ª doc.: S. XIII, Llull, etc.

«Molts de altres diners que ell tenia en sa bossa», *Fèlix de les Meravelles*, *NCL* IV, 214, «revedors qui tenien en lurs obradors gran re de --- anells, bosses, cintes ---», *Blanquerna* (*NCL* II, 193.9). La forma més conservadora *borsa*, preservada generalment en la llengua dels trobadors, sobreviu també en alguns dels nostres textos antics, com la Tarifa dels corre-dors de Barcelona de 1271, «draps o pintens o borses o correges» (*EntreDL* I, 155ss., núm. 117); bastantes accs. especials i secundàries, com p. ex. les de 'atuell del caçador per dur la pólvora' o 'sarronet o cartera de vímet penjat en bandolera, per dur el peix pescat' (bastant generals, anotades ja a Vall Ferrera, 1932); aplicat a la vesícula del fel («la bossa on està la fel: *vesica bilis*», OPou, a. 1575, *ThPu.*, 252) i a d'altres vasos orgànics, com l'escrot; ¹ «saquet de roba redó com un budell o una cabra, que els bracers i gent del camp duen plena de tabac i penjada a sa colga des calçons», men. (A. Ferrer Guinart, *Rondaies*, 214); i moltes més que es veuran en els altres diccionaris.

A l'Antiguitat la paraula que ací interessa fou ben usual en llengua llatina, generalment ja amb el significat romànic, i allí és manlleu segur del grec, on designa la pell preparada o cuiro i de vegades ja recipients que s'hi formen; per a alguns problemes relatius al seu origen i història en grec, on sembla que no pertany a l'herència indoeuropea, veg. BORRA; continuat generalment en les llengües romàniques. Aplicat a la idea de 'lloc públic on actuen els agents de canvi', etc., havia predominat fins a principis de segle la forma acastellanada *bolsa* (la que escriví N. Oller a *La Febre d'Or*, etc.); després s'ha consolidat *borsa*, la més general en les altres llengües romàniques (fr., it.).²

DERIV.: *Abossar* (cf. cast. *abolsarse* en Barahona de Soto, S. XVII, ed. Rdz. Marín, pp. 346, 394. *Bossada* 'quantitat de coses que cap en una bossa', 'cert tipus de jaciment mineral' (Closas i Mir, *La Nostra Revista*, Mèx., 1950, 250b i passim). *Bossaina*.³ *Bossalls* 'cobertes d'espart per a la verema' tarrag.: «tràfec de carros plens de portadores: el raïm negre o daurat guaita per sota els bossalls, voltats d'abelles, abans de caure --- dins les premses» (Puig i Ferrater, *Cercle Màgic*, 1930, p. 459; a Reus, *DAG*). *Bossarrera* d'adoberia (c. la nota 1), *BDC* XIX, 46; *bossarro* (potser ajudat per un creuament amb *sarró*). *Bossat*. *Bossejar*. *Bosser* [1364]; 'manfactor de bosses' «cruentari», a. 1575, OPou, *ThPu.*, p. 172; *BDC* XVII, 98]; *bosseria* [1325]. *Bossic* [c. S. XVI, *AlcM*; 1472-89, Joan Esteve, *LEleg.*, e1r1: «bossa ab molts bossichs: loculus»; mal llegit *bossit* en un Inv. de Torredembarra, a. 1430]. ⁴*Bossolla* 'bragueta' benasq

(«mira a ixo home dan la bossolla ubierta», Ferraz, p. 34). *Bossot* [fi S. XIII, Desclot; «tu pren 12 florins per al camí; e quiscú obrit vostres bossots, que yo los vos daré», St. VicentF, *Sermons* II, 10,7; Pastors, *BDC* XIX, 98]. De *borsa* 'llotja de canvi' deriven *borsista*, *borsari* (o *bursàtil*). *Burseràcies*.

Emborsar o *embossar* [1695, Lacav.; *DTol.*, 1756], d'on *desemborsar* o *desembossar* [Lacav.] i *reemborsar* [1917, *DOrt.*] o *reembossar*; ⁴*desembossament*. -rs-, *reembossament*, -rs- [*DOrt.*]; *reemborsable* [1917, *DOrt.*].⁵

¹ En aquest sentit OPou, *l. c.*, p. 250, imprimeix una forma valenciana *bolsa* («--- testes; la *bolsa*: scrotum ---», p. 250), que també ha predominat allí per a d'altres accs. secundàries, com l'escolar («anar a la eschola --- la *bolsa* dels llibres: thecha librorum», p. 177); alguns valencianistes usen en lloc d'aquesta una variant «normalitzada» («la *borsa* d'anar a escola», *Pensat i Fet*, 1952, p. 6) que no sembla tradicional ni encertada (posats a normalitzar...). — ² ¿Tingué aquesta cert ús tradicional en alguna comarca del Nord?; «vaig sentir a un pescador de Blanes la següent expressió: —Era un homo molt ric, però es va donar a jugar a sa *borsa* i li varen escurar sa bossa», Jq. Ruyra, *O. C.*, p. 818 (però no puc comprovar si Ruyra ho havia posat amb -r- en el seu original). — ³ Posem provisionalment sota aquest lemmata unes quantes variants (en general només gràfiques) de forma i acccepció que no hem pogut comprovar bé, incloent-hi el nom propi de l'ermita de Sant Andreu de *Busanya*, t. Mojà (1926). Suposem que es tracta d'una variant d'un nom de planta, en -aina (ll. -AGO, -AGINIS; cf. *borraina-borranya* = *BORRATJA*), i de substàncies que se n'extrauen o coses que s'hi comparen. *Bussaina* 'nom vulgar de l'extret de Cuba per tenyir teixits' (*BDC* IV, 76), «*busaina* (Besalú, etc.) fusta per a tenyir de color morada» (*DAG*), «*busaines*: alopecia» (espècie de tinya) (1640, *DTorra*), d'on el copia Bulbena (amb Vogel) afegint-hi un sinònim *busarola*: aquest deu ser mala grafia per *bosserola*, com ho deu ser el menorq. *busaina* 'planta terebintàcia per tenyir, *justete*' (*AlcM*). Crec que serà el mateix que l'alquequendje o d'ús conjunt (*bossa* de gos o *bossetes* vermelles, *physalis alkekengi*), planta que té inflors —comparades doncs amb bossetes— si bé en part es pot tractar de les bosses de pastor (almenys com a nom de lloc), també dites *sarronets*, ll. bot. *capsella bursa-pastoris* (cf. *Dfa.*, *AlcM* *bossa* III). — ⁴ En tots tres verbs la forma acastellanada en -ls- és la que predomina en el S. XIX i principi del XX (amb l'excepció de Lacav., que com de costum adapta del francès *embourser*, *déboursar*, si bé emmotllant-ho a *bossa* = *bourse* i per tant fent-ne *embossar*. A principis del S. XX tendí a eliminar-se la forma acastellanada usant per als tres verbs la forma amb -rs- segons el model del que s'havia fet amb *borsa* 'llotja de canvi'. Era la solució natural i de molt la més viable en català, on altra-